

ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ: ПРИЧИНИ ТА ПРОТИДІЯ

Ключові слова: кіберзлочинність, мережа Інтернет, торгівля людьми.

Keywords: cybercrime, the Internet, human trafficking.

Анотація: Розглянуто основні причини торгівлі людьми в Україні та способи протидії цьому явищу.

Abstract: The main causes of human trafficking in Ukraine and the ways of counteraction to this fact are considered.

Торгівля людьми є однією із глобальних проблем сучасності не тільки в Україні, але й за кордоном. Особливої актуальності вона набуває у зв'язку з тим, що сьогодні у світі спостерігається зростання транснаціональної організованої злочинності, яка поширюється у мережі Інтернет. Торгівля людьми як одна з форм організованої злочинності, здійснюється з метою сексуальної експлуатації жінок та дітей, а також з метою трансплантації органів, обернення у боргову кабалу і використання дитячої праці. Торгівля людьми порушує фундаментальні права та свободи людини і виходить за межі національних кордонів, що зумовлює необхідність пошуку різних шляхів протидії та запобігання згаданому явищу.

За статистичними даними 2016-2017 років вербування людей в основному відбувається за місцем проживання через неформальне спілкування (64%), мережу Інтернет (22%), місцеві газети та оголошення на вулиці (13%) [5].

Для того, щоб глибше зрозуміти сутність проблеми, треба з'ясувати причини торгівлі людьми. На думку Головікіна Б.М. вони криються в наступному:

– нині своєрідну «сексоманію» переживають майже всі столиці Східної, Центральної та Західної Європи (борделі, нічні стриптиз-клуби, еротичні шоу, масажні кабінети з інтимними послугами – все це свідчення того, що в світі завжди був і є попит на сексуальні послуги, а коли є попит – є і пропозиція);

– розвиток світового промислового виробництва, сільського господарства вимагає великої кількості робочих рук (іноземні робітники обходяться власникові набагато дешевше, ніж працівники зі своєї країни);

– моральна деградація абсолютної більшості потенційних жертв, а також лояльне ставлення до проституції в цілому ряді зарубіжних країн [1, с. 36];

– користоловство людей, що властиве не лише винним, але й самим жертвам (потерпілі намагаються забезпечити своє існування, виходячи із бажання одягатися, харчуватися, відпочивати не гірше за інших);

– неналагодженість механізму взаємодопомоги між державами у боротьбі з торгівлею людьми у кіберпросторі, зокрема, при розслідуванні кримінальних правопорушень [1, с. 37];

Існує інша точка зору, відповідно до якої причини торгівлі людьми можна поділити на внутрішні і зовнішні.

До внутрішніх причин належать: економічна нестабільність у державі, соціальна нерівність та низький рівень життя населення, насильство в сім'ї, відсутність духовних принципів певної частини населення, відсутність належної системи захисту постраждалих.

До зовнішніх причин відносять: спрощення можливостей для подорожування, корумпованість органів, які забезпечують дотримання законності, лояльність законодавства до зайняття проституцією у багатьох країнах світу, інтернаціоналізація тиньової економіки, попит на низькооплачувану працю та комерційну сексуальну експлуатацію, попит на працю в галузях, де населення не бажає працювати через низку причин, зокрема небезпечні умови праці [3, с.15].

Щодо основних причин торгівлі людьми в мережі Інтернет, то, на мою думку, такими є: анонімність (сьогодні є багато додатків, за допомогою яких можна приховати свою IP-адресу, а отже – справжнє місцезнаходження), висока ефективність у пошуку потенційних жертв (велика платформа соціальних мереж, форумів, сайтів знайомств, онлайн-оголошень), мобільність (існування портативних смартфонів, ноутбуків, планшетів дозволяє не прив'язувати свою діяльність до конкретного місця, а також швидше знаходити жертв), низький контроль за кіберзлочинністю в Україні та ряді європейських держав.

Варто сказати, що у 2013-2014 роках було проведено опитування в Україні, Угорщині та Великій Британії щодо усвідомлення населенням явища торгівлі людьми. У респондентів серед іншого запитали, чи погоджуються вони з тим, що Інтернет використовується для торгівлі людьми та реклами супутніх послуг. В результаті 85,7% українців, 78,2% угорців та 81,3% англійців погодилися з цим твердженням [6, с. 10]. Виходячи з цього, бачимо, що глобалізація технологій та революційний розвиток інформаційно-комунікативних технологій вплинули на злочинну діяльність, в тому числі на торгівлю людьми.

В контексті торгівлі людьми в Інтернеті не можна не зазначити, що сьогодні злочинці в Україні беруть участь у незаконній трансплантаційній діяльності за кордоном. За оцінками міжнародних експертів Україна входить до списку провідних країн-донорів і країн-транзитерів живого товару на чорні ринки по торгівлі органами і тканинами людини [2, с. 24].

На мою думку, торгівля людьми в Інтернет-просторі ще не надто розвинута в Україні, тому говорити про впевнене закріплення цього явища на кримінальному ринку зарано. Це пов'язано з тим, що торгівля, як правило, здійснюється в односторонньому порядку – злочинець, який працює на території України, підшукує жертву і сприяє її транспортуванню за кордон. В свою чергу, злочини, які пов'язані із ввозом іноземних громадян/осіб без громадянства на територію України для подальшої експлуатації, в більшій мірі є латентними, оскільки довести факт вербування особи через Інтернет практично неможливо (всі повідомлення видаляються, IP-адреса прихована).

Протидію злочинності в Інтернеті слід здійснювати в трьох основних напрямках: попередження, боротьба (переслідування злочинців) та надання допомоги і захисту особам, які постраждали від торгівлі людьми [4, с. 23].

Попередження торгівлі людьми у кіберпросторі полягає у виявленні та усуненні причин та умов, що призводять до злочину [4, с.26]. Це означає, що держава повинна з одного боку проводити ефективну соціально-економічну політику, а з іншого – посилювати контроль за мережею Інтернет.

Участь у переслідуванні злочинців є основним завданням працівників правоохоронних органів. Однак враховуючи те, що при розслідуванні кіберзлочинів є своя специфіка, то для ефективного їх розкриття треба залучати спеціально обізнаних людей (в Україні діє Департамент Кіберполіції).

При наданні допомоги постраждалим від торгівлі людьми надзвичайно важливим є вміння вчасно виявляти постраждалих для уникнення повторної віктимізації цих осіб і забезпечення їм необхідної допомоги [4, с. 27].

Крім цього, щоб запобігти торгівлі людьми, державні робочі місця повинні постійно керуватися посольствами та відповідними органами; варто запровадити інтернет-спостереження, яке дозволить мінімізувати наявність потенційно незаконного контенту в Інтернеті, створити сайт з гарячою лінією, яку може використовувати громадськість та анонімно повідомляти про злочини та ін.

Таким чином, проблема торгівлі людьми в мережі Інтернет існує, а тому є нагальна потреба впровадження ефективних технологічних та правозастосовних інструментів для протидії цьому явищу.

Список використаних джерел:

1. Головкін Б. М. Громадська думка щодо торгівлі людьми: кримінологічний погляд на проблему / Б. Головкін // Право України. – 2003. – № 7. – с. 36–38.

2. Головкін Б. М. Торгівля органами людини: українські реалії / Б.М. Головкін // Журнал східноєвропейського права. – 2016. – №27. – с. 21-26 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2016/05/holovkin_27.pdf

3. Надання соціальних послуг різним групам осіб, які постраждали від торгівлі людьми (Методичні рекомендації). — К.: Фенікс, 2011. – 64 с.

4. Протидія торгівлі людьми: посібник для дільничних інспекторів міліції – Київ, 2012. – 40 с.

5. Торгівля людьми в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.childfund.org.ua/Uploads/Files/CCF/presentation_TIP_problem.pdf

6. Human trafficking and online networks. Policy briefing [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pasos.org/wp-content/uploads/2014/08/cps-policy-brief-upkat-human-trafficking-and-online-networks-2014.pdf>

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

ЗЛОЧИННІСТЬ

У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Матеріали XVI Всеукраїнської кримінологічної
конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 12 грудня 2017 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2017

УДК 343.9.01:005.44
ББК 67.61я431
3-68

Редакційна колегія:
проф. А. П. Гетьман;
проф. Б. М. Головкін;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова,
канд. юрид. наук, ас. О. В. Таволжанський,
канд. юрид. наук, ас. Н. В. Сметаніна,
канд. юрид. наук, ас. К. Д. Кулик,
канд. юрид. наук, ас. О. О. Шуміло,
ст. лаб. К. С. Остапко

3-68 **Злочинність** у глобалізованому світі : матеріали XVI Всеукр.
кримінол. конф. для студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Хар-
ків, 12 груд. 2017 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. –
Харків : Право, 2017. – 420 с.

ISBN 978-966-937-307-6

ISBN 978-966-937-307-6

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2017
© Оформлення. Видавництво «Право», 2017